ROK XIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 1

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 STYCZNIA 1938 ROKU

SZKOLENIE ZAWODOWE

Sprawa dokształcania zawodowego pracowników w każdej gałęzi przemysłu jest rzeczą szczególnie doniosłą. Zwłaszcza brak wykwalifikowanych rzemieślników — typu dobrych ślusarzy, elektromonterów, mechaników — daje się od czasu do czasu żywo odczuwać w licznych przedsiębiorstwach przemysłowych. Na zagadnienie więc doszkalania robotników słusznie zwraca się baczną uwagę, kładąc szczególny nacisk na kształcenie rzemieślników typu wyżej wskazanego.

Obok jednak doszkalania ściśle zawodowego nie mniejsze znaczenie ma wykształcenie ogólne, gdyż im inteligentniejszy i światlejszy jest pracownik fizyczny, tym sprawniej, dokładniej i uczciwiej wykonywa swój zawód.

Przedsiębiorstwa chemiczne, rozumiejąc dokładnie wagę doszkalania swoich robotników, prowadzą systematyczną pracę w tym kierunku. Przykładowo wskazać można takie konkretne osiągnięcia:

Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu baczną uwagę przykłada do ogólnego wykształcenia robotników. Stąd też dbałość o wysoki poziom kultury i oświaty, przejawiająca się w organizowaniu kursów dla analfabetów, rozlicznych pogadanek i wykładów ogólno kształcących, w utrzymywaniu obszernej biblioteki — wypożyczalni książek i czytelni czasopism i t. p. Stałe uzupełnianie księgozbioru pozwala go utrzymać na wysokim poziomie, wypełniając w ten celowy sposób braki wykształcenia ogólnego i zaspakajając głód wiedzy i czytelnictwa.

Zakłady Solvay w Polsce starają się zbliżyć robotnika do procesu, dozorowanego przez niego. Stąd też we wszystkich solvayowskich fabrykach odbywają się wykłady i pokazy, prowadzone przez wyszkolonych techników bezpośrednio przy obsługiwanej przez robotnika aparaturze. Na tablicach i wykresach wyjaśnia się istotę procesu chemicznego, wykłada rolę poszczególnych składników reakcji, omawia znaczenie detali aparatury. Przy tej okazji wskazuje się najwłaściwszy sposób obchodzenia się z aparaturą tudzież niebezpieczeństwa, płynące z niewłaściwego lub niedbałego dozorowania przebiegającego w zamkniętych naczyniach procesu.

Państwowa Wytwórnia Prochu w Pionkach— w ścisłym porozumieniu z władzami szkolnymi— urządza wielomiesięczne kursy dla ślusarzy, monterów i innych rzemieślników zawodu mechanicznego. Szkoleni tam fachowcy nie wszyscy — oczywiście — znajdują zatrudnienie w Pionkach, ale są cennym materiałem robotniczym, chętnie angażowanym przez inne przedsiębiorstwa przemysłowe. Specjalny charakter produkcji Pionek wymaga odmiennego przygotowania pracowników tej fabryki — począwszy od robotnika kończąc na inżynierze. Dla nich wszystkich — z chwilą przestąpienia progu fabrycznego — zaczyna się wyszkolenie, zakończone egzaminem fabrycznym, który kwalifikuje każdego z pracowników i decyduje o ostatecznym przyjęciu go do pracy.

Powyższe trzy przykłady nie są bynajmniej odosobnionym przejawem inicjatywy przemysłu chemicznego w zakresie szkolenia pracowników. Szereg innych przedsiębiorstw idzie po podobnej drodze, kładąc większy nacisk albo na dokształcanie ogólne, albo na doszkolenie zawodowe, albo wreszcie na wyższą specjalizację. Dodać zresztą należy, że w przemyśle chemicznym specjalizacja robotników — w ścisłym tego słowa rozumieniu — prawie nie istnieje. Nieliczne są takie działy fabrykacji, któreby wymagały przyuczonego specjalisty na najniższym poziomie. Dopiero podmajstrzy, zmianowy, mistrz pracujący w ruchu muszą rozporządzać owymi kwalifikacjami wyższego stopnia. Dlatego też z punktu widzenia wytwórczości chemicznej często okaże się ważniejsza podbudówka ogólnego wykształcenia robotnika, aniżeli jakaś wąska specjalizacja. Oczywiście — mowa tu o robotnikach pracujących w samej produkcji chemicznej, nie zaś w pomocniczych warsztatach ślusarskich, tokarskich, stolarskich, elektrycznych i t. p.

Związek Przemysłu Chemicznego — pragnąc mieć szczegółowe wiadomości o systemach doszkalania i dokształcania robotników we wszystkich fabrykach chemicznych — na tej drodze zwraca się do nich z prośbą o podanie najdokładniejszych wiadomości w omawianym zakresie.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Sp. Akc. „Strem" wypuściła na rynek klej kostny i klej skórny w nowej patentowanej formie, mianowicie w postaci perełek. Stosowanie kleju perełkowego zabezpiecza przed stratami wskutek fermentacji i gwarantuje stałą jakość produktu.

Celem szczegółowego poinstruowania używających klej o nowej jego formie — wydane zostały przez Sp. Akc. „Strem" specjalne ulotki, podające sposób użycia tej nowej postaci kleju. Ulotki te napisane są w sposób jasny i zilustrowane 5-cioma przejrzystymi rysunkami, ułatwiającymi dokładne zrozumienie sposobu stosowania kleju perełkowego.

ZE SPRAW NORMALIZACYJNYCH

Jak już donosiliśmy w poprzednim numerze „Wiadomości Przemysłu Chemicznego", budżet Polskiego Komitetu Normalizacyjnego jest bardzo szczupły. Nie daje przeto możności rozwijania tak szerokiej działalności, jakaby leżała w interesie polskiego przemysłu. Subwencje, otrzymywane przez P. K. N. od przemysłu są dość ograniczone, tymczasem szeroka normalizacja produktów przemysłowych powinna znaleźć nie tylko zrozumienie, ale też poparcie ze strony różnych gałęzi wytwórczości.

Rok ubiegły przyniósł Komitetowi Normalizacyjnemu subwencje ze strony tylko kilku przedsiębiorstw chemicznych; następujące mianowicie przedsiębiorstwa udzieliły pomocy finansowej Komitetowi: Sp. Akc. „Strem", Sp. Akc. „Azot", Sp. Akc. „Wargum", Sp. Akc. „Sanok", Sp. Akc. „Wolbrom", Fabr. Farb i Lakierów E. Lutz, Wytw. Chem. St. Borkiewicz i Ska. Lista ta nie jest zbyt szeroka i byłoby ze wszech miar pożądane, aby również inne chemiczne przedsiębiorstwa wyznaczyły pewne sumy w r. 1938 na pomoc normalizacyjną.

Jak wiadomo, na terenie P. K. N. działa też Komisja Technologii Chemicznej, której Prezydium mieści się w Związku Przemysłu Chemicznego. Komisja ta opracowała już wiele norm artykułów chemicznych i chętnie podejmuje wszelką inicjatywę, zmierzającą do opracowania dalszych norm. Jest tedy rzeczą pożądaną, aby fabryki chemiczne, zainteresowane w ogłoszeniu norm wytwarzanych lub spożywanych przez nie produktów chemicznych, składały odpowiednie wnioski Komisji Technologii Chemicznej P. K. N.

KRONIKA

Na posiedzeniu Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego w dn. 16 grudnia 1937 zostały przyjęte w poczet członków Związku firmy:

Pierwsza Polska Wytwórnia Waniliny, Sp. z o. o. Warszawa, Senatorska 36, oraz ponownie Sp. z o. o. „Carbona", Katowice, Kłodnicka 83.

Ponadto — Zarząd Związku zapoznał się z bieżącym stanem prac Związku, w szczególności w zakresie spraw chemiczno-farmaceutycznych, oraz doszkalania pracowników przemysłu chemicznego.

Dn. 20 grudnia 1937 do wiernych rąk Związku zostały złożone dwa pisma zapieczętowane. Mianowicie, p. Inż. Jerzy Chodakowski, Wielkie Hajduki, złożył pisma:

1) Cement bitumiczny i jego zastosowanie, oraz

2) Sposób uszlachetniania drewna.

Pisma powyższe zostały zarejestrowane: pierwsze pod Nr. 11 i drugie pod Nr. 12 pism zapieczętowanych składanych w Związku Przemysłu Chemicznego Rz. P.

Staraniem Sekcji Przemysłu Nieorganicznego Związku Inżynierów Chemików Rz. P. odbyło się w Katowicach, w d. 12 grudnia 1936, zebranie dyskusyjne, zorganizowane w celu omówienia możliwości należytego wykorzystania krajowych surowców fosforowych.

Zagadnienie było oświetlone przez 9-ciu referentów, którzy kolejno przedstawili sprawy fosforytów, kości, fosforu, produktów fosforowych i t. d. z różnych punktów widzenia.

Bardzo ożywiona dyskusja świadczyła o doniosłości poruszonych problematów, a jednocześnie była dowodem, jak potrzebna jest wymiana spostrzeżeń i poglądów pomiędzy chemikami, pracującymi w różnych ośrodkach.

Zebranie uchwaliło kilka rezolucji, z których najważniejsze podkreślają gospodarczą doniosłość fosforytów, zalegających w okolicach Kazimierza, Sandomierza i t. d. i wzywają do dokładniejszego zbadania tych pokładów. Ponadto — podkreślono wielkie znaczenie popularyzowania akcji zbierania kości, które są cennym surowcem przemysłu klejowego i tłuszczowego. Najszersze warstwy naszego społeczeństwa, zwłaszcza zaś młodzież, powinny przyjąć udział w poczynaniach, mających na celu zbieranie jaknajwiększej ilości kości.

W wyniku zaproszenia skierowanego przez p. Prof. K. Klinga, Dyrektora Chemicznego Instytutu Badawczego, do Związku Przemysłu Chemicznego — w dniu 16 grudnia 1937 odbyła się zbiorowa wizyta członków Zarządu Związku w Instytucie. Po szczegółowym obejrzeniu wszystkich działów Instytutu i zapoznaniu ze stanem bieżących prac badawczych i analitycznych, odbyło się zebranie zwiedzających oraz współpracowników Instytutu. Jednomyślnie podkreślano konieczność zacieśnienia współpracy pomiędzy Chemicznym Instytutem Badawczym a naszym przemysłem chemicznym.

Polskie Towarzystwo Chemiczne zawiadamia, że termin zgłoszeń oraz wpłacania wpisowego na X Kongres Chemiczny w Rzymie (15 — 21.V. 1938 r.) upływa dnia 31 stycznia 1938 r.

Formularze zgłoszeń znajdują się w Sekretariacie Zarządu Głównego P. T. Ch. oraz w Zarządach Oddziałów Lokalnych (Kraków, Lwów, Poznań, Wilno, Łódź).

Zgłoszenia na formularzach oraz wpisowe należy kierować do Sekretariatu Zarządu Głównego P. T. Ch. (W-wa, Politechnika, Polna 3, konto P. K. O. 505) nie później niż do dnia *10 stycznia 1938 r.*

Polskie Towarzystwo Chemiczne nie bierze na siebie odpowiedzialności za punktualne załatwienie zgłoszeń i przekazanie wpisowego po tym terminie.

Termin nadsyłania referatów do Rzymu upływa dnia 28 lutego 1938 r. W związku z tym P. T. Ch. zwraca się z prośbą do uczestników Kongresu zgłaszających referaty o nadsyłanie ich do Sekretariatu P. T. Ch. w nieprzekraczalnym terminie *15 lutego 1938 r.*

Językami oficjalnymi na X Międzynarodowym Kongresie Chemicznym w Rzymie są języki: włoski, francuski, niemiecki, angielski. Prezydium Kongresu zgodziło się również na drukowanie prac w języku polskim, jednakże z tym warunkiem, że prace te będą zaopatrzone w obszerne streszczenia, zredagowane w jednym z języków oficjalnych.

Organizacją wyjazdu zajmuje się Polskie Biuro Podróży „Orbis", które wyda odpowiedni komunikat.

W dniu 21 grudnia odbyło się w Izbie Przemysłowo-Handlowej posiedzenie poświęcone zagadnieniu zbierania i zużytkowywania odpadków. Po wstępnym referacie przedstawiciela Izby, zapowiadającym zajęcie się całością zagadnienia utylizacji odpadków — rozwinęła się dyskusja nad sprawą zbierania kości. W wyniku dyskusji stwierdzone zostało, że zbiórka i zakup kości w Polsce wzrasta corocznie, w roku bieżącym zakup osiągnie zapewne 16.000 ton. Wszelkie wysiłki zmierzające do zwiększenia podaży kości zostaną przyjęte jaknajżyczliwiej przez przemysł kostno-klejowy, którego instalacje pozwalają jeszcze na wydatne zwiększenie przerobu surowca.

Związek Przemysłu Chemicznego jest w posiadaniu ofert inżynierów chemików, poszukujących pracy. Przedsiębiorstwa chemiczne, pragnące zatrudnić inżynierów, proszone są o zwrócenie się do biura Związku — celem nadesłania właściwych ofert.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu zatwierdziło dnia 18 grudnia 1937 za Nr. O. E. III. 833/16 nowy statut Związku Przemysłu Chemicznego, w brzmieniu ustalonym przez Walne Zgromadzenie Związku z dnia 13 listopada 1937 r. Nowy statut Związku rozesłany będzie wszystkim członkom Związku Przemysłu Chemicznego.

W pierwszych dniach stycznia 1938 r. Związek Przemysłu Chemicznego przystępuje do wydania sprawozdania za r. 1937; w związku z tym Związek prosi fabryki zrzeszone, które jeszcze nie nadesłały danych dotyczących: nazwy przedsiębiorstwa, zarządu, adresu, telefonów, adresu telegr. oraz spisu wytwarzanych artykułów o nadesłanie ich pod adresem Związku, najpóźniej do dn. 10 stycznia 1938 r.

W Nr. 19 „Wiadomości" ogłoszona była notatka w sprawie zaopatrywania się przez przedsiębiorstwa, wyrabiające litopon i farby oraz przez przedsiębiorstwa gumowe w siarczan baru (szpat ciężki) pochodzenia krajowego w firmie Inż. Jan Nowacki, Kielce, Czarnowska 16. Ze strony firmy Inż. J. Nowacki sygnalizują, że mimo nieustannego postępu co do jakości siarczanu baru, zamówienia nie wzrastają, a znaczne ilości tego produktu nadal zakupywane są zagranicą.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr 53 z dnia 17 grudnia 1937 roku ogłoszone zostały następujące zmiany w zakresie taryf na produkty chemiczne.

Utworzona została nowa pozycja klasyfikacji towarów na preparaty specjalne impregnacyjne z olejów smołowcowych z opłatami klas zasadniczych 2-giej dla przesyłek wagonowych i I dla drobnicy.

Po skreśleniu barytu z pozycji 218 klasyfikacji towarów utworzona została pozycja K. t. 238 o brzmieniu następującym:

Baryt			
a) surowy	III	12	P_3
b) mielony	III	10	P_3

Jednocześnie została wprowadzona w życie nowa taryfa wyjątkowa wh — 19 na baryt surowy i mielony od stacyj Kielce, Ludynia, Piekoszów do wszystkich stacyj P. K. P. Opłaty ustalono dla barytu surowego pg. klasy 14, dla barytu mielonego — 12.

W tym samym numerze Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych ukazały się rozporządzenia przekształcające taryfy na przewóz nasion zawierających olejki eteryczne i korzeni, ziół, kwiatów i t. p., stosowanych w lecznictwie.

W „Monitorze Polskim" Nr, 290 z dn. 17 grudnia 1937 ogłoszone zostało zarządzenie Ministra Opieki Społecznej z dn. 25 listopada 1937, zawierające spis nowych zarejestrowanych specyfików farmaceutycznych, dozwolonych do obrotu.

ECHA

* Zamiast życzeń świątecznych i noworocznych oraz podziękowań za życzenia Dyrekcja i pracownicy Związku

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	330.—
Alkohol metylowy techniczny 98%	160.—
Alkohol metylowy czysty	225.—
Amoniak skroplony za 1 kg. NH_3	1.45
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy 98—100%	110.—
Benzol chem. czysty (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	80.—
Benzol handlowy 90%, (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	75.—
Bisulfat	15.—
Boraks krystal. (franco st. odb.)	77.—
Chlor ciekły	115.—
* Chloran potasu, techn. miel.	170.—
* Chloran sodu techn.	150.—
Chlorek bielący (parytet Ząbkowice)	30 60
* Chlorek cynku w proszku biały	115.—
Chlorek wapnia	17.—
Chlorobenzol	160.—
Chloroform purissimum	650.—
* Cytrynian sodowy	550.—
Dwuchromian potasu	155.—
Dwuchromian sodu	125.—
Dwufosforan sodowy (brutto za netto)	57.—
Dwuwęglan sodowy	36.—
Fenol czysty	195.—
Formalina 40%	160.—
* Gliceryna destylowana 85% (franco st. odbiorcza)	290.—
* Gliceryna farmaceutyczna 90%	310.—
Karbid (franco st. odb.)	50.—
Karbolineum	22.—
Klej kostny (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	180.—
Klej skórny (brutto za netto franco st. odbiorcza)	
Gatunek Extra	250.—
Gatunek I	230.—
Krezol DAB4	75.—
Kwas azotowy 48°Bé za 100% HNO_3	80.—
Kwas azotowy 40°Bé za 100% HNO_3	66.—
Kwas azotowy tech. 36°Bé za 100% HNO_3	61.—
Kwas azotowy chem. czysty	125.—
Kwas mrówkowy 80%	200—210.—
Kwas siarkowy 60° Bé	4.25
* Kwaśny winian sodowy	620.—
* Kwas winowy i kwas cytrynowy dla celów spożywczych krystaliczny lub mielony (franco st. odb.)	450.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5 (brutto za netto)	15.—
Mączka rogowa 13/14% N (brutto za netto)	35.—
* Nadchloran potasu	150.—
* Naftalen czysty w łuskach	55.—
Octan metylu	300.—
Octan ołowiu gat. I	165.—
Octan sodu kryst.	90.—
* Oleina destylowana (franco st. odb.)	225.—
Oleum 20%	12.75
Potaż kalcynowany 90/92%	110.—
Potaż żrący topiony 88/92%	135.—
Saletra potasowa	120.—
Saletra sodowa przem.	58.—
Saletra sodowa rafin.	75.—
Salmiak rafinowany	100.—
Salmiak sublimowany	180.—
Siarczan amonu kryst.	24 70
Siarczan miedzi (parytet Warszawa)	73—74.—
Siarczek sodu 60/62%	52—54.—
Smoła preparowana	15 25
Soda amoniakalna	20.70
Soda żrąca (kaustyczna)	49.70
Sól glauberska krystaliczna	7.—
Stearyna (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	210.—
Superfosfat 16% (franco st. odbiorcza)	10.75
Toluen chem. czysty	95.—
Trójfosforan sodowy (brutto za netto)	65.—
Żelatyna techn. (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	475.—

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy je rozumieć za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką należy rozumieć wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.". Łódź tel. 195-96 195-97; Warszawa, Piusa XI. 3 m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Winnica, poczta Henryków k/Warszawy, tel. I-a podm. 17. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Gdańska 81, tel. 186-12

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 5-91-24.

Dwuchromian potasu i dwuchromian sodu, sól glauberska kalc:
Tow. Fabryk Portl. Cem. „WYSOKA" Sp. Akc. Warszawa, Mazowiecka Nr. 7, fabryka w Wrzosowej, p-ta Częstochowa 4. Wyłączna sprzedaż: D/H. Maurycy Luxemburg. Warszawa, Senatorska 28/30, tel. 6-00-19.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„Fr. KARPIŃSKI Spółka Akcyjna", Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Leszno 15, tel. 11-06-81.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW" Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 333-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY w POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Siarczek węgla:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Soda amoniakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY w POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 6, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna oraz kalcynowana, odwodniona:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.
Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1. telefon 510-14.
Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA
Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.